

[illegible]

DECANVS COL-
LEGII PHILOSOPHICI
M. CONRADVS BERGIVS
Colbergenſis Pomeranus, & Rhetorica
Profefſor in Academia
VVitebergenſi S.

Colbergenſis Pomeranus, & Rhetoricae Profeſſor in Academia VVitebergenſi S.

Prima noui solis ueterisq; nouissima bruma
Extulit æterni Solis in orbe iubar.
Nos quoq; pastorum uestigia leta secuti
Venimus innuptæ matris ad hospitiam :
Vidimus in stabulo magni incunabula regis,
Præsepe, infantem, lintheaq; inuolucra :
Vidimus Eo stella duce ab orbe profectos
Ferretribus Magos dona notata typis :
Fœmineos plandus natorum in cede nefanda,
Et cum matre fugam regis, & exilia :
Ille tamen celebrat solennia sacra superstes,
Et docet in templo tempora cana puer :
Hinc etiam lotus sacris sacer agnus in undis,
Vngitur æthereo Chrismate, uoce patris :
Tum se connubij festis solennibus addit,
Primæq; mirandi muneris ornat ope :
Symbola quæ fidei nobis, exemplaq; uitæ,
Perpetua & regni Christe figura tui est.

Sceptre

Sceptra tibi lingua plectrum, uox languida robur
Credenti pandens dulce salutis iter.
Ipse patris λόγος & eterni & sapientia, cunis
Vagitu comples hospita tecta puer:
Nos etiam infantes lactentiaq; ora ferentes
His cunis uocem uis resonare tuam.
Hic studijs opus, ingenijq; indagine docta,
Vt uocis pateant abdita sensa sacrae,
Quae ceu fascioliis composita uolumine sacro,
Matris ab uberibus sunt repetenda pie.
Nec te peniteat contempta inamenaq; matris
Pronaq; in occasum tecta subire pede:
Non ruet, hospitio quia paruulus utitur isto,
Cuius stat coeli machina celsa manu.
Orphana praesidijs quanquam caret, attamen illi
Praestat Iosephus mite patrocinium,
Et puerumq; colit supplex, matriq; ministrat.
Pauper, at aeterna numinis auctus ope.
Sunt & pastores, iterumq; iterumq; rogati
Angelici memorant carmen ab ore chori.
Gloria quod caelo redeat, pax aurea terris,
Lux noua mortali pectore, freta D E O.
Barbara quod Bethle negat ista ingrata salutis,
Donat ab aurora missa benigna manus.
Incaustum furis Herodes, ser tela, ser ignes,
Cassa omnis ratio & uis, inimica D E O:
Quem petis hic Deus est, puer, inuiolataq; mater
Exul, at haec nato fert comitante gradum.
Quae nunc baptismi perfusa salubribus undis
Sub cruce strem, Christi morte animosa, tenet
Atq;

194
Atq; inter eannas conuiuia magna palustres,
Infestoq; parat gaudia festa loco,
Vina licet desint, & pocula mæsta quiescant,
Dum uenit auxilijs hora, ferenda mora est,
Mox aderit, plenumq; haustu dabit ubere nec lar,
Hydria ubi infuso sexta repleta mero.
Ergo ades huc laetis animis studiosa iuuentus,
Fac iungare noui regis ut hospitij:
Accipe daq; libens gratantibus oscula labris,
Et studijs cunas cum genitrice foue.
Persidos ecce Sophos, quos arte notata magistra
Admonuit uerum quaerere stella iubar:
Et nobis opus arte, uti fax accensa sacratis
Codicibus coccos ardeat ante pedes,
Ad Christum ratio bona ducat honestaq; uita,
Nitatur uerbo non dubitata fides.
Et tractamus adhuc igitur studia ista colentes,
Et studia haud dubium est nostra placere Deo.
Incidimus quamuis in tempora tristia, quamuis
In tenui sterilis noster honore labos:
Atroces terrentq; minae, plagaeq; fatigant,
Pro pretio poena est, ulta dolore fidem:
Ardet ab humano scelere ether conscius, ardet
Peste domi tellus percita, Marte foris.
Quin erecti animis nos contra audentius imus,
Instamusq; operis, adijcimusq; preces.
Ipse Dei natus tegit hos ornatq; labores,
Vnde nouam sobolem regna superna petunt,
Quos propter nondum pax omnibus aurea terris
Exulat, est aliquo mitior orbe quies.

Cuius in hoc coetu, dum uox genuina sonabit,
 Afflictis melius fidere rebus erit.
 Gaudet enim studijs discentum, & coetibus infert
 Se medium, affirmans hæc patris esse sui:
 Atq; ideo & uisit terras, & semper in ipso est
 Sumpta semel miro federe nostra caro,
 Ut quibus ante crucem tulerat mite atq; pium cor,
 Ceu pendentem humeris nos quoq; gestet ouem.
 Quem nunc suppliciter petimus, det libera turbis
 Tempora, det studijs otia grata diu,
 Quæq; fuere graues nobis, quæq; inde futura,
 Poenarum facilis triste relaxet onus,
 Tristia quæ cælo & terris ostenta minantur,
 Vertat in hostiles impia regna lares,
 Numine præsentis has terras tegat, & caput & res
 Publica iusticia floreat, arte Scholæ,
 Inq; nouum clemens noua gaudia conferat annum,
 Gaudia in æternos non peritura dies.
 Nunc quibus est animus doctrinæ insignis honorem
 Querere, erit cunctis nostra parata fides.

P. P. Die Epiphaniarum,
 Anno Salutis 1578.

INVI

INVITATIO AD EXAMEN PUBLICVM.

BENE ET ELEGANTER
 dictum est in prouerbijis sa-
 cris: Ferrum ferro exacui
 solere, hominem verò facie
 atq; ore amici. Nam & ab infitio in
 omni doctrinarum genere hoc modo
 patefacta veritas, & parta certitudo aliæ
 qua videtur, cum veterum inuenta pos-
 teriores expolirent, & illorum inge-
 nijs sua acuerent; & post etiam docen-
 di & propagandi easdem optima ratio
 catechetica est, qua viua voce utiles
 doctrinæ instillantur discentium an-
 mis, & repetuntur ab iisdem. Cumq;
 plurima sint in omnibus disciplinis ob-
 scura adhuc & abdita, quorum in con-
 templatione hebescit simplex & solitas
 riæ mentis acies; ea subeant multorum
 oculos atq; obseruationem necesse est.
 Neq; natæ solum sententiarum colla-
 tione bonæ artes sunt, sicut est in Euris-
 pidis sententia: *δυνατὴν ἔχει τῶν λόγων*: Sed

& auctæ & propagatæ eadem ratione
deinceps. Quare eos qui discendi stu-
dijs sese addixerunt, æquū erat, nō ma-
iorem audiendi, quā audita reddendū
di curam suscipere, & sæpe libenterq;
examina subire. Qui verò præcipue
am doctrinæ laudem studio consecuti
sunt, his eò gratior est & iucundior col-
latio, quò magis vtilitatem huiusce rei
experiundo didicere. Neque dubium
est, vtiliter retineri in scholis Examina-
num consuetudinem. Quam secuti
hoc tempore, sistemus iterum publicè
doctos & honestos aliquot viros atq;
iuvēnes, quorum per hosce dies in pri-
uatis Examinibus explorata doctrina
& probata industria est. Itaq; reueren-
ter & amanter oramus omnes, qui stu-
diorum causa in hac Academia nobis
scum commorantur, Dominos Magis-
tros, & Doctores omnium facultatū,
ut hodie hora prima ad placidam
conueniant in collegio Me-
dicorum, & Candidatos nostros in
præcipuis Philosophiæ partibus & do-
ctrina Ecclesiæ benignè audiant. Eo
modo

modo & de ipsis, quorum honos agi-
tur, benè mereri poterunt: & gratum
facturi sunt nobis: & re declarabunt
id, quod nobis dubium non est, se de
his artibus & studijs sanioris Philoso-
phiæ rectè & honorificè sentire. Benè
valete. P. P. III Kalendas Mar-
tias Anno 78.

INTIMATIO ACTVS PVBLICI.

IGNVM MEMORIA
est Clemētis Alexandrini,
grauissimi in Ecclesia scrip-
toris, iudicium de doctrinæ
narum generibus, quod extat in VII
σρωματίων: οὗδε δι λόγοι δι πειστικοί, ἐπιπρό-
λαμοὶ ὄντες, ἐπισημονικῶς τῆς ἀληθείας διαμορ-
νῶν παρὰ τοὺς ἄλλους φιλοσοφία δὲ ἡ ἐλληνικὴ διορ-
προκαταίρει καὶ προσεδίδει τὴν ψυχὴν εἰς παρὰ
δοχὴν πίστεως, ἐφ' ἣ τὴν γνώσιν ἐποικοδομᾷ
ἡ ἀλήθεια. Fundamentum atq; basis ve-
ritatis in cognitione rerum diuinarum,
est doctrina & fides Christiana. Sed
eius cognitionem minimè leuem aut

superficiariam esse oportet, vt firma & constans sit ad perpetuitatē. Itaq; sanioris philosophiæ disciplina tanq; famulari & ministra perpurgari & assuescieri animos oportet, vt accipiant illum thesaurum promptius, & constantius tueantur. Proinde magna cura pugnandum est omnibus nobis, quibus nostra & posterorū salus curæ est, vt hoc præsidium doctrinæ liberalis Ecclesiæ integrum conseruemus. Non dubium est hac sola de caussa in papatu tetras corruptelas doctrinæ natas esse, & horrendis in tenebris iacuisse sacra scripta, quòd linguas homines indocti ignorant, quòd vim sermonis, quòd artem diuidendi & distinctè tractandi diuersa doctrinarum genera, quòd reliquum instrumentum dextræ explicationis in obscurioribus locis, ex artibus & doctrina liberali petere non potuerunt. Neque solum Ecclesiæ necessaria est cognitio harum artium: Sed ceteræ etiam disciplinæ locum suum non tenebunt, nisi adiutæ & quasi tersæ literarum ministerio. Itaque omnibus tem-

poribus

poribus scholarum cum Ecclesijs perpetua quædam fuit *συνωνία*: & in pace & benè constitutis Rebuspub., populiq; non barbaris, artium & philosophiæ studia perpetuò floruerunt.

Quare nunc etiam omnes sanos & Reipub. amantes fauere his laboribus scholasticis æquum est. Si verò, qui his studijs seriò se addixerunt, monendi atque hortandi sunt, vt ordinem in discendo ament: nec neglectis & relictis his minoribus artibus quasi alis, stulta admiratione, aut ignauia, temerè inuolent in superiores disciplinas: in quibus vel sudabunt eo modo frustra, vel scopum nunquam attingent. Optimo autem consilio institutum est in Academicis, vt examina & explorationes doctrinæ certo tempore instituantur, & præmia honorum proposita sint ijs, qui circulum illum optimarum artium, quam *κυκλον τετραμ* vocant, quasi curriculo absoluerint. Eumq; secuti morem audiuius nunc iterum per hosce dies, eos, qui doctrinæ causa ornari se testimonio honorifico à nobis

contenderunt. Ex quibus inuenti sunt
hoc tempore quinque & viginti docti &
honesti viri, qui progressu studiorum
laudabili, et integritate vitæ ita sunt me-
riti, vt de sententia & communi decre-
to collegij philosophici sumus in philo-
sophia gradus & Magisterij honos illis
conferatur. Qui quanq̃ omnes fidem
in discendo suam & eruditionem sin-
gularem nobis probarunt, iamq̃ alij in
docendi honestissimo munere cū laude
versantur, alij spem de se optimam de-
derunt, salutaria organa Ecclesiæ Reip̃
pub. futuros: Tamē honestissimo cœ-
tui ornando rem omnium pulcherrimā
adhibere necesse fuit, ordinem in recen-
sendo. Cumq̃ non minorem modestiæ
quām doctrinæ laudem eis tribuamus,
certo scimus neminem ex his fore, qui
integritati & æquitati iudicij nostrij
quicquam derogandum putet. Sed da-
tuos operam, hos vt ad altiore[m] ho-
noris gradum virtute contendant, illos
vt suum studio tueantur. Etenim in illis
quæ dicuntur ἐγκύκλια παιδεία
diligentia & assiduitate doctrinæ orbis
conuenit

178
conuertendus est: Ita non raro accidit
illud, quod est apud optimum poetam:
λοιδορὲς ἀντὶ δ' ἄγερος. Fiet autem renun-
ciatio proximo die Martis in auditorio
Collegij noui: Cumq̃ veteri instituto
in solenni congressu publico scholæ id
negocium geri soleat, & publicè inter-
sit, huiusmodi honorum præmia in
conspectu atq̃ oculis studiosæ iuuen-
tutis versari: Ideo hortamur & amāter
rogamus omnes, qui studiorum caussa
in Academia nobiscum viuunt, vt lo-
co indicato ad horam VIII matuti-
nam adesse velint, & celebrare frequen-
tia sua hunc actum nostrū, atq̃ hono-
rē candidatorū. Enimvero decet hunc
ordinem nostrū, alios aliorū conatibus
& successibus fauere: Turpe vero fue-
rit, vestra culpa solitudinem in his con-
gressibus nostris conspici, vasta audis-
toria, & vacua subsellia, quasi contēp-
tū bonarum artium & disciplinarū homi-
nib. nostris exprobrantia. Dabitur om-
nino opera, ne vel molestū cuiquā pro-
lixitatis tædiū, vel pessimè collocatum
tempus illud esse videatur. PP. VI.
Non. Martij Anno. 1578.

PSALMVS XXXI.
paraphrastice redditus.

Precatio Ecclesiæ luctantis sub cruce, & deformatæ scandalis: sub persona Davidis fugientis à facie Saul.

Æterni genitor Verbi, cum Flamine sacro,
Semper es, et per te, quod sumus, omne sumus
In te præsidium mihi per fugiumq; locavi,
Ah ne frustrato spes mihi uana fluat:
Nulla dies uideat pudibundi opprobria uultus.
Qui tenet in uultu lumina fixa tuo.
Non mea uita metu me liberat, ergo tui me
Polliciti seruet non dubitanda fides.
Aduerte huc facilis, tibi dicere gestio in aurem,
Quæ mala me fragilem non toleranda preo
Veh mihi, si trepida auerso suspiria uultu (mant.
Respuis, optatam nec properabis opem.
Arx tu fida mihi, quo uis me nulla sequatur,
Saluus et excelsa rupe receptus eris.
Turribus ut ualidis conclusa, cacumine petra
Hostiles rident mœnia firma minas:
Sic ego, te fretus ductore uieq; magistro,
Securus trepidi queso pauoris eam.
Te propter recto me dirige calle uiarum,
Nominis hic agitur gloria nempe tui.
Quo me cunq; ferunt gressus sine luce uagantem.
Cœca latent animæ retia tensa mee:

Æne

Hinc ut me expedias, tibi sit mea semita cura,
Inuictum o fidei robur opisq; mee.
Vitam spesq; meas dulces, summamq; salutis
Depono in manibus non peritura tuis:
Sum tuus haudquaquam paruo tibi Christe redemptor
Verus es, et mihi sit spes mea firma Deus. (ptus:
Est alijs alia humanæ fiducia uitæ,
Mascula quos uirtus ingeniumue beat:
Ventosa hic plebis fama tumet, ille potentum
Limina, et inuictas pronus adorat opes:
Odi spes fatuas, et inania somnia uulgi,
At mihi cor carum spes alit una Deus.
Exultabo animis, ea lux bonitatis amicæ
Effulgens peperit gaudia uera mihi:
Vidisti miseras clades, mala tristia nosti,
Quæ mihi crux animæ dura fuere mee.
O quoties obsesti aditus, clausiq; receptus,
Intercepta fugæ spes mihi cuncta fuit:
Cum subito manus hostilis delusa recessit,
Liberaq; est pedibus semita aperta meis.
Ergo iterum placare Deus, misere precantis,
Me quia curarum triste fatigat onus.
Tabuit indignis facies mea lurida uisis,
Scabra uelut tineis uestis adesa perit.
Omnis uis animi in curas exhausta fatiscit,
Tabidaq; exuccus uiscera marcor habet:
Sic breue sollicitis affligo laboribus æuam,
Mœsta trahens egros tempora per gemitus.
Peccatis offensa meis mea pristina uirtus
Concidit, haud insons conqueror illa pati.

Æne

Hic dolor exesis depascitur ossa medullis,
Nec uigor in neruis, nec manet ore decor.
Castibus ecce meis hostes odia aspera firmant,
Usq; meam damnat fors quod iniqua fidem.
Ergo pedem referunt mea tristia probra cauentes
Vicini, & iunctos poenitet esse mihi:
Nominis ante mei si quos bona fama tenebat,
Si qua fuit meritis gratia parta meis:
Nunc uersi trepidare metu, aspectuq; pauere.
Nulla fides miseri gaudet amore uiri.
Neglecti, ignoti, uelut olim morte sepulti,
Ex hominum penitus sensibus excidimus:
Perditus, abiectusq; uelut rimosa fatiscens,
Ante frequens usu testula, nunc iaceo.
Heu mihi quæ uoces populi rumore sinistro,
Quæ uellunt aures crimina scæua meas,
Quos fouet amplexu tenero, indulgentibus ulnis,
Et populi fama fors, opibusq; beat,
Omnes me peraguntq; reum, damnantq; potentes:
Fabula ego linguis inuidiosa malis.
Hinc pavor ille, hinc me suus circumstetit horror,
Præsentisq; horæ uix benè tuta fides.
Me super aduersæ coeunt in federa partes,
Nec labor hos ullus, dum premar ipse, premit.
Nil sunt, nil animam præter mihi restat anhelant,
Hoc spoliū est, cupiant quod mihi detrabere
At mihi spes super una, Deus fortissime rerum,
In te uiuendi spes super una mihi est.
Dixi ego, statq; animo fixam: tu summe Deorum
Tu meus, atra fremant tartara, tu meus es:

Nec

Nec tibi ego auxilijs horam neq; tempora pono,
Fidus es, in manibus sint sita cuncta tuis:
Hoc satis, auertas hostes mea terga sequentes,
Inq; feras tradi ne patiare manus.
Seruus ego tuus, eia oculos conuerte serenos,
Gaudiq; huc uultus splendida redde tui.
In bonitate tua mihi spes est una salutis,
Me serua, & propriū feceris autor opus.
Magne Deus, qui cuncta creasti, & condita seruam,
Semper es, & nobis nunc sociatus ades.
Ne me frustratum pudor arguat: asidue nam
Ad te proclamo, nam mea causa tua est.
His quibus æterno mens irrequieta tumultu
Aestuat, his turpis uestiat ora pudor:
Tandem præcipientes fideant in morte profunda,
Qui nunquam ueris, nec siluere tibi.
Pressa tacere doce muta labia improba lingua,
Non nisi mentitis uocibus apta loqui:
Aspera teruiloquis quæ rumpunt crimina buccis
In iustum, & fastu dicta proterua graui.
At tua quæta oculos bonitas latet abdita nostros,
His rata, qui cultu te timuere pio:
Promis enim, inq; oculis hominum insperata repos
His, qui per fugium te statuere sibi: (nis
Oculis hos patris sub amico tegmine uultus,
Ne premat elati uis inimica uiri:
Abdis eos tuto penetralis culmine testi,
Ne laceros lingue rixa proceris agat.
Ergo canam Domino laudes, tantq; fauoris
Æterna in populos hæc monumenta dabo.

Et

Et misere fecit enim, desperatæq; salutis
 Mirificas miseris muenit ipse vias:
 Et nos palantes ualidam traduxit in urbem,
 Cuius & ipse unus conditor, & uigil est.
 At mihi consternata malis, confusa metu mens
 Cœperat incerta præcipitare fuga.
 Cur, inquam, diuersus abis, mala nec mea curas?
 Fallor, an auulsum proiecis ex oculis?
 Atq; ea uox audita paternum & mihi tuum cor
 Perculit, & fregit mœsta querela animos.
 Ergo fauete omnes linguis, summiq; parentis
 Ardeat haud ficto pectore uiuus amor,
 Vos quibus eramus mens mihiis, & agra ferendo,
 Propitio uiuit leta fauore Dei.
 Si quis adhuc metus, infestatq; inimica uirum uis,
 Seruat amans fidus pectora fida Deus.
 Huic faciles laxate iras, namq; ipse superbos
 Non expectatus uindicat exitijs.
 Durate ergo animis, quibus huius prodiga uita.
 Expectans Domini mens pia sperat opem.
 Durate, & reuocate nouum in præcordia robur,
 Nunquam deceptis spes ea uana flet.

FINIS.

Errata

C. 3. pag. 2. Ver. 1. de prima. le. anima
 G. 2. pag. 2. V. 15. fagitati. leg. fatigati
 G. 7. pag. 1. Ver. 14. verè. leg. vero etc.

AD.

Germaniam

ORATIO

De præsentissimâ Calamitate
Turcicâ.

Authore

SALOMONE FRENCELIO

FRIDENTHAL, POETA CÆSARIO, & publico in illustri Academiâ

IULIA Philosophiæ Moralis Professore.

Ad calcem alia quædam hujus
Generis accesserunt.

VVITEBERGAE,

Typis M. Georgij Mulleri,

Anno ultimæ Christ. Militiæ

M, D, XCIV.